

Jan OlszewskiUniwersytet Rzeszowski
ORCID: 0000-0002-5704-7526**WAŻNIEJSZE OBOWIĄZKI INFORMACYJNE JAKO
DZIAŁANIA PREWENCYJNE W SYTUACJACH PODEJRZENIA
PRANIA PIENIĘDZY LUB FINANSOWANIA TERRORYZMU****Wprowadzenie**

Celem niniejszej publikacji jest analiza dwu obowiązków informacyjnych, które mają zadanie oddziaływania prewencyjnego w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Do szczegółowej prezentacji wybrano dwa przykłady które ustawodawca polski zawarł w niedawno nowelizowanej u.p.p.p.f.t. Akt ten wprowadził szereg nowych obowiązków informacyjnych dla kilku grup przedsiębiorców. Uzasadnieniem do analizy tych zadań jest to, iż są nowatorskie, czyli nieznane prawu polskiemu. Ponadto są skomplikowane pod wieloma względami. W ramach analizy ustalająco-wyjaśniającej z punktu widzenia prawa administracyjnego dokonane zostały dwie prezentacje obowiązków informacyjnych. Następnie zaś przeprowadzono ich ocenę pod względem wypełniania celów z prawa Unii Europejskiej, a także podano uwagi w zakresie praktycznego stosowania.

Uwzględniając te cele, artykuł wypełnia opis dwu podstawowych obowiązków informacyjnych, które wynikają z tego aktu. Pierwszym jest Centralny Rejestr Beneficjatorów Rzeczywistych (dalej: Rejestrem lub CRBR), a także wyjątkowo restrykcyjne rozwiązania wymuszające rzetelność wpisów do tego rejestru. Dru-gim omówionym tu tematem jest prezentacja tzw. instytucji obowiązanych w zakresie informowania o zaistnieniu określonego ryzyka. Charakterystyczną cechą obowiązków dla tej grupy przedsiębiorców jest to, iż zadanie to jest niezwykle trudne do ustalenia, w szczególności w wykrywaniu wskazanych w ustawie sytuacji ryzyka, a dalej zaś zgłaszaniu tego faktu do stosownych organów.

O kolejności prezentacji zdecydowała nowatorskość CRBR oraz to, iż obej-mie on znacznie większą liczbę przedsiębiorców. Ponadto rejestr ten jest jawny, dlatego może być użyteczny dla szeregu zainteresowanych. Na tej podstawie należy sądzić, iż CRBR jako nowy bardzo wiarygodny rejestr zapewni także

szereg korzyści dla każdego przedsiębiorcy w zakresie transparentności właścicielskiej w Polsce. Z tych też względów przedstawiamy tu pogląd, iż wiele rozwiązań z CRBR warto po pewnym czasie szerzej adaptować szczególnie do prawa gospodarczego.

Niniejsza publikacja oparta została na badaniach prawa polskiego i na analizach prawa Unii Europejskiej. Autor przeprowadził również badania, uczestnicząc w panelach dyskusyjnych w ramach swoich prac w Komisji Unii Europejskiej w Brukseli. Podstawowym celem publikacji jest zarysowanie specyfiki tych dwu nowych instytucji informacyjnych. Kolejne zadanie to prezentacja kilku z wielu procedur, jakie są przewidziane w tym prawie w zakresie wymuszania rzetelności informacyjnej.

W opracowaniu omówiono jedynie kwestie podstawowe dla tematu, tzn. dotyczące problematyki informowania, pominięte zaś zostały inne wyjątkowo liczne aspekty proceduralne zabezpieczające, np. procedury wstrzymywania transakcji czy też blokowania rachunków. Nie omawia się także szeregu materii informowania związanych ze szczególnymi środkami prawa finansowego. Należy tu zaznaczyć, iż obowiązek zgłaszania do CRBR i obowiązek zgłaszania ryzyka jest niejako ubocznym produktem walki z terroryzmem i przestępczością zorganizowaną. Powoduje to, iż w niewielkim zakresie te kwestie również zostaną zarysowane. W podsumowaniu przedstawione zostały w szczególności konstrukcje, które nie są kompletne w odniesieniu do zapisów dyrektywy lub wymagają w jakiś sposób uzupełnień, np. korekt ze względów proceduralnych czy też praktycznych.

Źródła prawa nowych obowiązków informacyjnych i ich przydatność dla gospodarki

Pierwotną podstawą prawną do uchwalenia stosownych regulacji, które zawierają nowe procedury informacyjne (w tym utworzenia CRBR), jest dyrektywa UE z 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu¹ (dalej: dyrektywa). W Polsce implementacja celów i norm tej dyrektywy odnoszących się do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych (CRBR) wprowadzona została nowelizacją do u.p.p.p.f.t. Warto tu zaznaczyć, iż jest to instytucja dotychczas nieznaną prawu polskiemu. Wcześniejsza regulacja² zajmująca się tą pro-

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 UE L141/73 z 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE.

² Mowa tu o ustawie z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. 2017, poz. 1049 oraz 2018, poz. 650).

blematyką nie przewidywała tego typu rejestrów. Natomiast rozwiązania dotyczące zgłaszania określonych rodzajów ryzyka były mało precyzyjne i dotyczyły także węższej grupy przedsiębiorców. W ten sposób można ocenić obecną regulację jako typowy produkt regulacji udoskonalonej. W akcie tym poprzez praktyczne stosowanie szeregu rozwiązań dostrzeżono ich wadliwość. Taka ocena umożliwiła wprowadzenie kilku zupełnie nowych rozwiązań w miejsce istniejących usterek. Zgodnie z założeniem z wprowadzenia właśnie te nowe rozwiązania będą przedmiotem dalszego opisu. Stąd też obok wartości praktycznej ukazania nowych instytucji informacyjnych podkreślana będzie innowacyjność konstrukcyjna kilku norm, które mogą także mieć walor adaptacyjny do innych aktów prawa odnoszących się do prawa obowiązków informacyjnych³.

Zanim przejdziemy do prezentacji obowiązków informacyjnych, jakie kreuje zgłaszanie do CRBR, należy zaznaczyć, iż instytucja ta będzie wyjątkowo pozytywnym przełomem w rzetelności informacyjnej w Polsce. Taki pogląd wynika z faktu, iż analiza raportów NIK i literatury⁴ wskazuje, iż instytucje zapewniające w Polsce *corporate governance*⁵ się nie sprawdzają. Sygnalizowana jest tu przede wszystkim bierność rad nadzorczych, a nawet inwestorów większościowych⁶. Podmioty te w wielu spółkach, szczególnie publicznych, pozostają w pewnym uśpieniu. Powoduje to, iż zakres nadzoru nad tymi spółkami jest niekiedy symboliczny. Można stwierdzić, iż pierwotną przyczyną braku aktywności były wręcz fałszywe opinie wydawane przez znane powszechnie firmy audytorskie. Pomimo szeregu reform w zakresie audytu tu również dochodzi do skandalicznych pomyłek⁷. Całość wyżej wymienionych przesłanek dowodzi, iż środki regulacyjne, które dają prawo do informacji o podmiotach gospodarczych, nawet tych największych, nie sprawdzają się w polskiej praktyce. Wadą szeregu insty-

³ W ostatnich 10 latach nastąpił znaczący wzrost norm odnoszących się do obowiązków informacyjnych. Szereg tych implementowanych z prawa Unii Europejskiej regulacji posiada pewne usterki. Wspomina o tym literatura, np. J. Olszewski, *Nowa regulacja zaangażowania społeczności lokalnych w rozwój gospodarczy* [w:] *Prawne instrumenty oddziaływania na gospodarkę*, red. A. Powałowski, Warszawa 2016, s. 329–338; *idem*, *Ważniejsze obowiązki informacyjne w publicznych spółkach akcyjnych – na przykładzie spółek Skarbu Państwa* [w:] *Spółki Skarbu Państwa na rynku kapitałowym*, red. A. Kidyba, M. Michalski, Warszawa 2017, s. 172–185; *idem*, *Prawo rejestrowe* [w:] *Przedsiębiorca. Zagadnienia wybrane*, red. R. Blicharz, Katowice 2017 s. 35–86; *idem*, *Nowe obowiązki informacyjne w prawie publicznym* [w:] *Sektory infrastrukturalne – problematyka prawna*, red. M. Królikowska-Olczak, Warszawa 2018, s. 93–112.

⁴ J. Olszewski, *Nowe obowiązki informacyjne w zakresie tworzenia ładu korporacyjnego na przykładzie nowelizacji ustawy o KRS* [w:] *Efektywność zarządzania i nadzoru w spółce handlowej. W poszukiwaniu optymalnego ustroju spółki*, red. K. Bilewska, Warszawa 2018, s. 30–52.

⁵ M. Romanowski, *Wielki Mały Akcjonariusz – czyli o polskim kandydacie do Nagrody Nobla w dziedzinie corporate governance*, „Monitor Prawa Handlowego” 2020, nr 3, s. 44.

⁶ *Ibidem*, s. 46–48. Podawane tu są przykłady działań zarządu Abris, który dysponował większością głosów.

⁷ *Ibidem*, s. 44.

tucji informacyjnych w prawie gospodarczym jest ich niekompletność, powierzchowność w zakresie użyteczności praktycznej i nieaktualność. Proces korygowania tej sfery wymuszany jest na władzach w Polsce przez Unię Europejską. Niemniej nawet najlepsze rozwiązania nadal są pełne usterek. W szczególności są jedynie fragmentaryczne implementowane. Ponadto nadzór nad przestrzeganiem tych norm nie sprawdza się w praktyce. Właśnie z takich powodów należy sądzić, iż CRBR, pomimo iż jest niejako ubocznym produktem walki z terroryzmem i przestępczością zorganizowaną, odegra istotną rolę w zapewnieniu transparentności właścicielskiej w Polsce. Powodów przemawiających za taką tezę jest kilka. W trakcie opisów zostaną one w zarysie podane.

Pojęcie beneficjenta rzeczywistego.

Ustalenie beneficjenta rzeczywistego jest zadaniem podstawowym dla licznej grupy przedsiębiorców wskazywanych przez ustawę jako instytucje obowiązane do takich zgłoszeń. Dlatego też analizy regulacji rozpoczniemy od podania stosownej definicji. Ze względu na to, iż definicja ta przyjmuje postać wyliczenia, poniżej podajemy przykłady z tego wyliczenia. Beneficjentem rzeczywistym⁸ jest osoba fizyczna lub osoby fizyczne sprawujące bezpośrednio lub pośrednio kontrolę nad klientem poprzez posiadane uprawnienia, które wynikają z okoliczności prawnych lub faktycznych, umożliwiające wywieranie decydującego wpływu na czynności lub działania podejmowane przez klienta lub osobę fizyczną, lub osoby fizyczne, w imieniu których są nawiązywane stosunki gospodarcze lub przeprowadzana jest transakcja okazjonalna, w tym:

- w przypadku klienta będącego osobą prawną inną niż spółka, której papiery wartościowe są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym podlegającym wymogom ujawniania informacji wynikającym z przepisów prawa Unii Europejskiej lub odpowiadającym im przepisom prawa państwa trzeciego:
 - osoba fizyczna będąca udziałowcem lub akcjonariuszem klienta, której przysługuje prawo własności więcej niż 25% ogólnej liczby udziałów lub akcji tej osoby prawnej,
 - osoba fizyczna dysponująca więcej niż 25% ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym klienta, także jako zastawnik albo użytkownik, lub na podstawie porozumień z innymi uprawnionymi do głosu,
 - osoba fizyczna sprawująca kontrolę nad osobą prawną lub osobami prawnymi, którym łącznie przysługuje prawo własności więcej niż 25% ogólnej liczby udziałów lub akcji klienta, lub łącznie dysponująca więcej niż 25% ogólnej liczby głosów w organie klienta, także jako zastawnik albo użytkownik, lub na podstawie porozumień z innymi uprawnionymi do głosu,

⁸ Pełna definicja beneficjenta rzeczywistego znajduje się w art. 2 ust. 2 pkt 1 u.p.p.p.f.t.

- osoba fizyczna sprawująca kontrolę nad klientem poprzez posiadanie w stosunku do tej osoby prawnej uprawnień, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 37 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2019, poz. 351), lub
 - osoba fizyczna zajmująca wyższe stanowisko kierownicze w przypadku udokumentowanego braku możliwości ustalenia lub wątpliwości co do tożsamości osób fizycznych określonych w tiret pierwszym, drugim, trzecim i czwartym oraz w przypadku niestwierdzenia podejrzeń prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu,
- w przypadku klienta będącego trustem: założyciel, powiernik, nadzorca, jeżeli został ustanowiony, beneficjent, inna osoba sprawująca kontrolę nad trustem,
 - w przypadku klienta będącego osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, wobec którego nie stwierdzono przesłanek lub okoliczności mogących wskazywać na fakt sprawowania kontroli nad nim przez inną osobę fizyczną lub osoby fizyczne, przyjmuje się, że taki klient jest jednocześnie beneficjentem rzeczywistym.

Ustalenie zgłaszających do CRBR i zakresu informacji zgłaszanych

Do zgłaszania informacji o beneficjentach rzeczywistych i ich aktualizacji są obowiązane generalnie spółki k.s.h.⁹ Są to: 1) spółki jawne; 2) spółki komandytowe; 3) spółki komandytowo-akcyjne; 4) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; 5) proste spółki akcyjne; 6) spółki akcyjne¹⁰.

Informacje podlegające zgłoszeniu do CRBR obejmują¹¹ właściwie dwie grupy informacyjne. Są to w pierwszej grupie dane identyfikacyjne spółek wyżej wymienionych: 1) nazwa (firma); 2) forma organizacyjna; 3) siedziba; 4) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym; 5) NIP. Druga grupa to: dane identyfikacyjne beneficjenta rzeczywistego i członka organu lub współnika uprawnionego do reprezentowania spółek wymienionych w art. 58: 1) imię i nazwisko; 2) obywatelstwo; 3) państwo zamieszkania; 4) numer PESEL albo data urodzenia – w przypadku osób nieposiadających numeru PESEL; 5) informacja o wielkości i charakterze udziału lub uprawnieniach przysługujących beneficjentowi rzeczywistemu. Informacje, o których mowa wyżej, są zgłaszane do CRBR nie później niż w terminie 7 dni od dnia wpisu spółek do Krajowego Rejestru Sądowego, a w przypadku zmiany przekazanych informacji – w terminie 7 dni od ich zmiany¹².

⁹ Na podstawie art. 58 u.p.p.p.f.t.

¹⁰ Z wyjątkiem spółek publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. 2019, poz. 623).

¹¹ Na podstawie art. 59. u.p.p.p.f.t.

¹² Na podstawie art. 60.1 u.p.p.p.f.t.

Ustalenie osób zobowiązanych do zgłoszenia do CRBR ustawodawca wprowadził zgodnie z ogólnymi zasadami, gdyż dokonuje go osoba uprawniona do reprezentacji tej spółki¹³. Osoba taka powinna przeprowadzać takie zgłoszenie osobiście, gdyż niemożliwe jest zgłoszenie przez pełnomocnika. Aby zaś zmieścić się w terminie 7 dni¹⁴, powinna na bieżąco weryfikować stan akcjonariatu spółki i szereg innych czynników, które na spółkę wpływają w tym zakresie, gdyż beneficjent rzeczywisty może ulegać zmianie. W szczególności może być to nowa osoba, która uzyska znaczące wpływy na spółkę po zawarciu z nią umowy koncernowej.

Sama procedura zgłoszenia jest uproszczona i co istotne – zgłoszenia dokonuje się nieodpłatnie za pomocą środków komunikacji elektronicznej¹⁵. Składane jest w formie dokumentu elektronicznego zgodnie ze wzorem udostępnionym przez ministra właściwego ds. finansów publicznych. Jest ono opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP oraz zawiera oświadczenie osoby dokonującej zgłoszenia do CRBR o prawdziwości zgłaszanych informacji¹⁶. Szczegółowy tryb składania zgłoszeń do CRBR oraz sposób sporządzania i składania wniosków o udostępnienie informacji wraz z trybem składania i udostępniania jest uregulowany w rozporządzeniach Ministra Finansów¹⁷.

Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych

CRBR to system, w którym są gromadzone i przetwarzane informacje o beneficjentach rzeczywistych, tj. osobach fizycznych sprawujących bezpośrednią lub pośrednią kontrolę nad spółką.

Jednym z głównych zadań CRBR jest przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Posiadanie dokładnych i aktualnych danych o beneficjentach rzeczywistych ma kluczowe znaczenie dla zwalczania tych zjawisk, ponieważ uniemożliwia przestępcom ukrycie swojej tożsamości w skomplikowanej strukturze korporacyjnej. Publiczny charakter rejestru pozwalający każdemu na nieodpłatny dostęp do informacji o beneficjentach rzeczywistych zapewnia również większą kontrolę informacji przez społeczeństwo obywatelskie oraz przyczynia się do zwiększenia zaufania do rynku finansowego i uczestników obrotu gospodarczego¹⁸. Powyższe założenia zawarte w omawianej dyrektywie w zdecydowanej większości wprowadzono do polskiego prawa poprzez u.p.p.p.f.t. W szczególności

¹³ Czyli wymienionej w art. 58 u.p.p.p.f.t.

¹⁴ Od 1 kwietnia 2020 r. termin na zgłoszenie będzie wynosił zaledwie 7 dni od pojawienia się nowego beneficjenta rzeczywistego ujawnionego w Krajowym Rejestrze Sądowym.

¹⁵ Na podstawie art. 61.1–2 u.p.p.p.f.t.

¹⁶ Na podstawie art. 61.3–4 u.p.p.p.f.t.

¹⁷ <https://www.gov.pl/web/finanse/centralny-rejestr-beneficjentow-rzeczywistych> (20.01.2020).

¹⁸ *Ibidem*.

znajduje się w tym akcie najważniejsza instytucja, jaką jest CRBR. Rejestr ten prowadzony jest systemie teleinformatycznym służącym przetwarzaniu informacji o beneficjentach rzeczywistych¹⁹ podmiotów wymienionych w dalszych analizach przypisów (w art. 58 u.p.p.p.f.t). Ze względu na to, iż w Polsce szereg rejestrów ma specyficzne przypisanie, należy tu zaznaczyć, iż zgodnie z art. 56 u.p.p.p.f.t. organem właściwym w sprawach CRBR jest minister właściwy ds. finansów publicznych²⁰. Organ ten w ramach swojej właściwości jest przede wszystkim administratorem danych zgromadzonych w CRBR. Do zadań organu właściwego w sprawach CRBR należy także szereg innych spraw organizacyjnych²¹: Aby lepiej zrozumieć tę nowatorską instytucję rejestrową, wskazane jest podanie kilku fragmentów uzasadniających ją z dyrektywy. Szczególnie ważnym elementem uzasadniającym potrzebę tworzenia CRBR są wskazania, które zawarto w przepisach wprowadzających do dyrektywy. Przepisy dyrektywy podkreślają, iż ze względu na liczne zagrożenia terroryzmem, a także przestępczością istnieje potrzeba realnej identyfikacji każdej osoby fizycznej będącej właścicielem podmiotu prawnego lub sprawującej nad nim kontrolę.

Tu warto przypomnieć, iż w wielu podmiotach gospodarczych ustalenie na podstawie obecnych rejestrów i ewidencji takich informacji było i nadal jest bardzo trudne, a czasem niemożliwe, gdyż wskazanie konkretnego, wyrażonego w procentach pakietu akcji lub udziału własnościowego nie prowadzi automatycznie do wskazania beneficjenta rzeczywistego. Niemniej powinien to być jeden z czynników dowodowych, które należy wziąć pod uwagę. Tu, aby uwzględnić specyfikę poszczególnych państw, dyrektywa zezwala, by poszczególne państwa członkowskie mogły zdecydować, że niższa wartość procentowa również tworzy podstawę do uznania danej osoby za beneficjenta rzeczywistego²².

Przepisy dyrektywy podają dalej, iż identyfikacja i weryfikacja beneficjentów rzeczywistych powinna obejmować w stosownych przypadkach podmioty prawne będące właścicielami innych podmiotów prawnych, a podmioty zobowiązane powinny starać się zidentyfikować osoby fizyczne ostatecznie sprawujące kontrolę – w drodze własności lub w inny sposób – nad podmiotem prawnym będącym klientem. Sprawowanie kontroli w inny sposób może m.in. obejmować kryteria dotyczące kontroli wykorzystywane podczas przygotowywania skonsolidowanych spra-

¹⁹ Na podstawie art. 55 u.p.p.p.f.t.

²⁰ <https://www.gov.pl/web/finanse/centralny-rejestr-beneficjentow> (14.02.2020).

²¹ Zgodnie z art. 57 u.p.p.p.f.t. do zadań tych należy:

- prowadzenie CRBR oraz określanie organizacyjnych warunków i technicznych sposobów jego prowadzenia,
- przetwarzanie informacji o beneficjentach rzeczywistych,
- opracowywanie analiz statystycznych dotyczących informacji przetwarzanych w CRBR; minister właściwy ds. finansów publicznych może wyznaczyć organ Krajowej Administracji Skarbowej do wykonywania tych zadań.

²² Pkt 12 wprowadzenia do dyrektywy.

wozdań finansowych, a więc kontrolę taką mogą np. stanowić umowa udziałowców lub akcjonariuszy, wywieranie dominującego wpływu lub uprawnienie do mianowania kadry kierowniczej wyższego szczebla. Może się zdarzyć, że nie uda się zidentyfikować osoby fizycznej, która ostatecznie jest właścicielem podmiotu prawnego lub go kontroluje. W takich wyjątkowych przypadkach podmioty zobowiązane – po wyczerpaniu wszystkich możliwych sposobów identyfikacji i pod warunkiem, że nie ma podstaw do podejrzeń – mogą uznać za beneficjenta rzeczywistego lub beneficjentów rzeczywistych osobę lub osoby zajmujące wyższe stanowiska²³.

Te normy odnoszące się do prawdziwej transparentności przedsiębiorców są uzasadniane w pierwszej kolejności potrzebą walki z największym zagrożeniem dla cywilizacji, jakim jest terroryzm i przestępczość. W ten sposób niejako pośrednio te zdecydowane regulacje mogą znacząco wspierać także przepływ informacji w gospodarce.

Dyrektywa podkreśla, iż konieczność posiadania dokładnych i aktualnych danych dotyczących beneficjenta rzeczywistego jest kluczowym czynnikiem śledzenia przestępców, którzy w przeciwnym razie mogliby ukryć swoją tożsamość w strukturze korporacyjnej. Dlatego też państwa członkowskie powinny poprzez stosowne dla swojego systemu prawnego normy zapewnić, by podmioty zarejestrowane na ich terytorium na podstawie prawa krajowego otrzymały i posiadały odpowiednie, dokładne i aktualne informacje o ich beneficjentach rzeczywistych, oprócz podstawowych informacji, takich jak nazwa przedsiębiorstwa, adres oraz potwierdzenie rejestracji i własności prawnej. Z myślą o większej przejrzystości, po to, by zwalczać niewłaściwe wykorzystywanie podmiotów prawnych, państwa członkowskie powinny zapewnić przechowywanie informacji na temat beneficjentów rzeczywistych w rejestrze centralnym²⁴ zlokalizowanym poza siedzibą przedsiębiorstwa, przy pełnym poszanowaniu prawa unijnego²⁵. W pierwszej kolejno-

²³ Pkt 13 wprowadzenia do dyrektywy.

²⁴ Przepisy Unii Europejskiej zobowiązują państwa członkowskie do przechowywania informacji na temat beneficjentów rzeczywistych w centralnym rejestrze oraz do udostępniania tych informacji właściwym organom i jednostkom analityki finansowej, a także podmiotom zobowiązanym (w ramach stosowania środków należytej staranności wobec klienta).

²⁵ Zgodnie z pkt 14 wprowadzenia do dyrektywy, aby zrealizować wymienione cele, „państwa członkowskie mogą korzystać z centralnej bazy danych, w której zbierane są informacje o beneficjentach rzeczywistych, lub z rejestru przedsiębiorstw lub innego centralnego rejestru. Państwa członkowskie mogą postanowić, że podmioty zobowiązane są odpowiedzialne za wypełnianie tego rejestru. Państwa członkowskie powinny zapewnić udostępnienie tych informacji we wszystkich przypadkach, właściwym organom i jednostkom analityki finansowej oraz dostarczenie ich podmiotom zobowiązanym w momencie podejmowania przez nie środków należytej staranności wobec klienta. Państwa członkowskie powinny również zagwarantować, by inne osoby mogące wykazać uzasadniony interes w odniesieniu do informacji dotyczących prania pieniędzy, finansowania terroryzmu i powiązanych przestępstw źródłowych – takich jak korupcja, przestępstwa podatkowe i oszustwa – otrzymały dostęp do informacji o beneficjentach rzeczywistych, z poszanowaniem zasad ochrony danych”.

ści zaznaczono, iż osoby wykazujące uzasadniony interes powinny posiadać dostęp do informacji w zakresie charakteru i skali posiadanego udziału, w tym na temat przybliżonej wartości²⁶.

Do takich osób w szczególności należy zaliczyć innych przedsiębiorców. W ten sposób instytucja dająca podstawy do walki z terroryzmem i przestępczością znacząco zwiększa bezpieczeństwo gospodarcze. I co najważniejsze, po raz pierwszy rzeczywiście podawać będzie wyjątkowo szybko i wnikliwie ustalone informacje o rzeczywistych właścicielach wielu podmiotów gospodarczych. W ten sposób fakt jej powstania potwierdza, iż wszelkie wcześniejsze rozwiązania rejestrowe w pewnej części były nierzetelne i nie podawały prawdy, gdyż nie wystarczyłyby do ustalania tego typu beneficjentów.

Warte podkreślenia są tu nowe rozwiązania zwiększające rzetelność informacyjną. W szczególności zawarto je w art. 65 u.p.p.p.f.t. Wskazuje on, iż przetwarzanie informacji o beneficjentach rzeczywistych zgromadzonych w CRBR odbywa się bez wiedzy osób, których informacje te dotyczą. Aby zaś nie blokowano ich gromadzenia, w art. 66 u.p.p.p.f.t. wyliczono wyłączenia, np. w zakresie przetwarzania danych osobowych zgromadzonych w CRBR nie stosuje się przepisów art. 15 ust. 1 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 4 maja 2016, s. 1, ze zm.). Największą zaletą dla przedsiębiorców jest jednak to, że na podstawie art. 67 u.p.p.p.f.t. zapewniono, iż CRBR jest jawny. Ponadto domniemywa się, że dane wpisane do CRBR są prawdziwe²⁷. Osoba dokonująca zgłoszenia²⁸ informacji o beneficjentach rzeczywistych i ich aktualizacji ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną zgłoszeniem do CRBR nieprawdziwych danych, a także niezgłoszeniem w ustawowym terminie danych i zmian danych objętych wpisem do Rejestru, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą osoba dokonująca zgłoszenia informacji o beneficjentach rzeczywistych i ich aktualizacji nie ponosi odpowiedzialności.

W art. 64 u.p.p.p.f.t. podano zaś stosowne do potrzeb terminy, gdyż zgromadzone w CRBR informacje²⁹ są przechowywane przez okres konieczny do realizacji zadań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu. W ten sposób nie jest możliwe manipulowanie nimi przez nieuczciwych przedsiębiorców.

²⁶ Pkt nr 14 wprowadzenia do dyrektywy.

²⁷ Art. 68 u.p.p.p.f.t.

²⁸ Zgłoszenie do rejestru należy dokonać przez stronę cbr.podatki.gov.pl/adcrbr/.

²⁹ O których mowa w art. 59 u.p.p.p.f.t.

Obowiązek informacyjny – zgłaszanie ryzyka

Drugi obowiązek informacyjny dotyczy jedynie tzw. podmiotów obowiązanych. Tworzą one bardzo szeroką grupę w szczególności przedsiębiorców, którzy z natury swojej działalności gospodarczej dokonują obrotu znacznymi środkami finansowymi lub które przynajmniej potencjalnie mogą się z takimi obrotami zetknąć. Ze względu na dużą liczbę takich podmiotów wyliczamy ich ważniejsze przykłady w przypisie³⁰. Procedurę zgłoszenia należy rozpocząć od sprawdzenia, czy wypełnione są wszystkie przesłanki do zgłoszenia. Skala sytuacji gospodarczych, gdy instytucje obowiązane powinny stosować środki bezpieczeństwa finansowego, jest wyjątkowo szeroka, ale jest też kilka istotnych wyłączeń. Podamy je, uwzględniając dwie grupy przesłanek.

³⁰ Instytucje obowiązane są wyjątkowo liczne, dlatego wymieniono tutaj jedynie częściej spotykane. Są to: banki krajowe, oddziały banków zagranicznych, oddziały instytucji kredytowych, instytucje finansowe mające siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz oddziały instytucji finansowych niemających siedziby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa, krajowe instytucje płatnicze, krajowe instytucje pieniądza elektronicznego, oddziały unijnych instytucji płatniczych, oddziały unijnych i zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego, małe instytucje płatnicze, biura usług płatniczych oraz agenci rozliczeniowi, firmy inwestycyjne, banki powiernicze oraz oddziały zagranicznych firm inwestycyjnych prowadzące działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zagraniczne osoby prawne prowadzące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność maklerską, w tym prowadzące taką działalność w formie oddziału, oraz towarowe domy maklerskie w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (Dz.U. 2019, poz.312), a także spółki handlowe, o których mowa w art. 50a tej ustawy, spółki prowadzące rynek regulowany – w zakresie, w jakim prowadzą platformę aukcyjną, fundusze inwestycyjne, alternatywne spółki inwestycyjne, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, zarządzający ASI, oddziały spółek zarządzających oraz oddziały zarządzających z Unii Europejskiej znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zakłady ubezpieczeń, pośrednicy ubezpieczeniowi, przedsiębiorcy prowadzący działalność kantorową, przedsiębiorcy świadczący usługę wymiany walut lub usługę pośrednictwa w wymianie walut, podmioty prowadzące działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług, w szczególności w zakresie: wymiany pomiędzy walutami wirtualnymi i środkami płatniczymi, wymiany pomiędzy walutami wirtualnymi, pośrednictwa w wymianie, o której mowa wyżej, prowadzenia rachunków, notariusze, adwokaci, radcowie prawni, prawnicy zagraniczni, doradcy podatkowi w zakresie, w jakim świadczą na rzecz klienta pomoc prawną lub czynności doradztwa podatkowego dotyczące wybranych transakcji (kupna lub sprzedaży nieruchomości, przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa; zarządzania środkami pieniężnymi, instrumentami finansowymi lub innymi aktywami klienta; zawierania umowy o prowadzenie rachunku bankowego, rachunku papierów wartościowych lub wykonywania czynności związanych z prowadzeniem tych rachunków; wnoszenia wkładu do spółki kapitałowej lub podwyższenia kapitału zakładowego spółki kapitałowej), adwokaci, radcowie prawni, prawnicy zagraniczni, doradcy podatkowi, biegli rewidenty w zakresie, w jakim świadczą na rzecz klienta pomoc prawną lub czynności doradztwa podatkowego wskazanych w ustawie czynności, podmioty prowadzące działalność w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, pośrednicy w obrocie nieruchomościami itd.

1. Przesłanki transakcyjne. Pomimo iż generalnie prawie wszystkie próby nawiązania stosunków gospodarczych, a nawet przeprowadzanie transakcji okazjonalnej podlega takim obowiązkom, to jednak należy zwrócić uwagę na zakres sum transakcyjnych. W ustawie wskazano, iż taki obowiązek pojawia się w szczególności, gdy jest o: a) równowartości 15 000 euro lub większej, bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane, lub b) która stanowi transfer środków pieniężnych na kwotę przekraczającą równowartość 1000 euro.
2. Przesłanki sytuacyjne są następujące: a) istnieje podejrzenie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu; b) są wątpliwości co do prawdziwości lub kompletności dotychczas uzyskanych danych identyfikacyjnych klienta. W szczególności, gdy doszło do zmiany uprzednio ustalonego charakteru lub okoliczności stosunków gospodarczych³¹.

Instytucje obowiązane stosują środki bezpieczeństwa finansowego również w odniesieniu do innych klientów, z którymi utrzymują stosunki gospodarcze, z uwzględnieniem innych norm dotyczących rozpoznanego ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania, które tu pominęliśmy ze względów na ich mniejszą skalę.

Drugi etap przed zgłoszeniem polega na wykonaniu identyfikacji³² klienta. W szczególności obejmuje ona ustalenie w przypadku osoby fizycznej: 1) imienia i nazwiska; 2) obywatelstwa; 3) numeru Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub daty urodzenia – w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL, oraz państwa urodzenia; 4) serii i numeru dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby; 5) adresu zamieszkania – w przypadku posiadania tej informacji przez instytucję obowiązaną; 6) nazwy (firmy), numeru identyfikacji podatkowej (NIP) oraz adresu głównego miejsca wykonywania działalności gospodarczej – w przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą; natomiast w przypadku osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej jest to w szczególności: 1) nazwa (firmy); 2) forma organizacyjna; 3) adres siedziby lub adresu prowadzenia działalności; 4) NIP, a w przypadku braku takiego numeru – państwo rejestracji, rejestr handlowy oraz numer i data rejestracji; 5) dane identyfikacyjne, o których mowa w pkt 1 lit. a i c osoby reprezentującej tę osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej.

Trzeci etap przed zgłoszeniem stanowi weryfikacja³³ tożsamości klienta, osobą upoważnionej do działania w jego imieniu oraz beneficjenta rzeczywistego. Polega on na potwierdzeniu ustalonych danych identyfikacyjnych na podstawie dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby fizycznej, dokumentu zawierającego aktualne dane z wyciągu z właściwego rejestru lub innych dokumentów, danych lub informacji pochodzących z wiarygodnego i niezależnego źródła.

³¹ Na podstawie art. 35 u.p.p.p.f.t.

³² Na podstawie art. 36.1 u.p.p.p.f.t.

³³ Na podstawie art. 37 u.p.p.p.f.t.

Po etapach wstępnych rozpoczynamy bardzo skomplikowaną identyfikację beneficjenta rzeczywistego oraz podejmowanie uzasadnionych czynności, w szczególności w celu ustalenia struktury własności i kontroli – w przypadku klienta będącego osobą prawną albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej; ocenę stosunków gospodarczych i stosownie do sytuacji uzyskanie informacji na temat ich celu i zamierzonego charakteru; bieżące monitorowanie stosunków gospodarczych klienta, w tym:

- analizę transakcji przeprowadzanych w ramach stosunków gospodarczych w celu zapewnienia, że transakcje te są zgodne z wiedzą instytucji obowiązanej o kliencie, rodzaju i zakresie prowadzonej przez niego działalności oraz zgodne z ryzykiem prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanym z tym klientem,
- badanie źródła pochodzenia wartości majątkowych będących w dyspozycji klienta – w przypadkach uzasadnionych okolicznościami,
- zapewnienie, że posiadane dokumenty, dane lub informacje dotyczące stosunków gospodarczych są na bieżąco aktualizowane; w ustawie przewidziano kilka wyjątków³⁴ od zgłaszania, pomimo iż wcześniejsze przesłanki zaistniały.

Ze względu na ograniczony zakres objętościowy publikacji pomijamy tę kwestię, podobnie jak przesłanki zastrzegające wymagania. Poważnym problemem jest tu nie tyle ustalanie wielu kwestii jednocześnie, a przede wszystkim ocena szeregu zachowań w świetle wiedzy rynkowej. Należy zaznaczyć, iż sporo mniejszych przedsiębiorców wiedzy takiej nie posiada, gdyż dotyczyć będzie innych branż, a nawet rynków zagranicznych. Jest jeszcze sytuacja, która może być bardziej niebezpieczna dla tego typu informowania, tj. gdy będzie ona oparta na stereotypach.

Wnioski przedstawimy w podobnym układzie jak wcześniejsze analizy. Pierwszy temat odnosił się do prewencyjnego ustalania beneficjentów rzeczywistych. Opis wykazał, iż podstawowy problem może pojawić się w zakresie metody ustalania beneficjentów. Tu należy podkreślić potrzebę zróżnicowania metodologii ustalania ich w zależności formy organizacyjnoprawnej.

W literaturze w zakresie stosowania sugeruje się, aby zgłaszać na wyrost³⁵. Za takim podejściem przemawia fakt, iż mogą pojawiać się trudności w określeniu, kto jest beneficjentem rzeczywistym w podmiotach o rozproszonym akcjonariacie, w podmiotach z udziałem osób zagranicznych bądź gdy w grę wchodzi umowy powiernictwa lub zastaw – zaleca się zgłaszać możliwie najwięcej osób: akcjonariuszy, udziałowców, menedżerów spółki. Należy tu podkreślić, iż nawet jeśli zgłoszenie będzie na wyrost, nie będą groziły dotkliwe sankcje.

Problemem dla wielu zarządzających w mniejszych podmiotach może być też to, że wiele obecnych rejestrów posiada nieprecyzyjne dane, a także to że liczba udziałów lub akcji bynajmniej nie musi odpowiadać liczbie głosów w organie

³⁴ Wskazane są one m.in. w art. 38 u.p.p.p.f.t.

³⁵ P. Słowik, *Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych*, <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/1434744,centralny-rejestr-beneficjent> (14.10.2019).

stanowiącym spółki. Szczególnie w sytuacjach, gdy są akcje uprzywilejowane. Największy problem stanowiąc mogą zaś umowy koncernowe oraz umowy tworzące konsorcja, gdyż w ich naturze jest ukrywanie niekiedy tego typu beneficjentów. Można podejrzewać, iż w części przypadków ustalenie będzie trudne z powodów wewnętrznej potrzeby ukrycia współników cichych dla zabezpieczenia ich nie zawsze uczciwych interesów. Ze względu na to, iż akt ten pojawił się niejako pod presją zewnętrzną, wykrywanie beneficjentów będzie jednak prostsze. Ustalanie obok badania dokumentów powinno być uzupełniane poprzez badania zewnętrzne czy nawet jedynie zachowania powiązane. Pełne prawo zgłaszających do dostępu do określonych informacji powinno być standardem. Wszelkie próby wytwarzania presji przez osoby z wewnątrz i zewnątrz powinny automatycznie uruchamiać procedurę sygnalisty. Ustawodawca w pełni był świadomy tego, iż szczególnie na początku dojdzie do sytuacji blokowania danych, dlatego też niejako trzecim etapem w wymienionych wyżej dwu procedurach informowania powinno być korzystanie z procedury zgłaszania jako sygnalista.

W ustawie system wyjątków, pomimo iż jest ujęty szeroko w opisach, nie odnosi się do wszystkich kwestii tak zdecydowanie jak zapisy z dyrektywy. W szczególności kwestie ochrony informacji uzyskanych w poradnictwie prawnym³⁶ są w dyrektywie znacząco ograniczone. Wadą wydaje się być również system kontroli. W zasadzie nie odbiega on od standardowych kontroli, jakie sprawują już dziś organy centralne, np. UOKIK czy nawet KNF. Powszechnie jednak wiemy, iż skuteczność tych organów jest nadal niewielka. Wynika to raczej z powolności kontroli, nie tyle braku instrumentów, ale niechęci do stosowania ich przez osoby dokonujące kontroli.

Pewną wadą jest też brak kilku rozszerzających wskazań co do obowiązków informacyjnych, które dotyczyły zgłoszeń do CRBR, a które podawano w przepisach dyrektywy. Na przykład wskazano tam, aby w celu zapewnienia równych warunków działania różnych form prawnych również nałożyć wymóg na powierników, by otrzymywali, posiadali i przekazywali podmiotom zobowiązanym podejmującym środki należytej staranności wobec klienta informacje o benefi-

³⁶ W uwagach wprowadzających dyrektywę wskazano m.in. iż przedstawiciele wolnych zawodów prawniczych zgodnie z definicją stosowaną przez państwa członkowskie powinni podlegać tej dyrektywie w przypadku udziału w transakcjach finansowych lub korporacyjnych, włączając w to świadczenie usług doradztwa podatkowego, wówczas gdy istnieje największe ryzyko nadużywania usług świadczonych przez przedstawicieli tych zawodów do celów legalizowania dochodów pochodzących z działalności przestępczej lub do celów finansowania terroryzmu. Powinny jednak istnieć wyłączenia z obowiązku zgłaszania informacji uzyskanych przed rozpoczęciem, w czasie lub po zakończeniu postępowania sądowego albo przy ustalaniu sytuacji prawnej klienta. W związku z tym doradztwo prawne powinno nadal podlegać obowiązkowi zachowania tajemnicy zawodowej, chyba że przedstawiciel wolnego zawodu prawniczego bierze udział w praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu, porada prawna jest udzielana w celu prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, lub wie on, że klient zwraca się o poradę prawną do celów prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu (pkt 9).

cjentach rzeczywistych i by przekazywali te informacje do centralnego rejestru lub centralnej bazy danych oraz by ujawniali swój status podmiotom zobowiązanym. Podmioty prawne, takie jak fundacje i porozumienia prawne podobne do trustów, powinny podlegać równoważnym wymaganiom.

Pozytywnie należy ocenić rozwiązania dyscyplinujące m.in. w ustawie. Tak jak wspomnieliśmy na wstępie, jest szereg norm nakładających zdecydowanie restrykcyjne czasowo normy. Na przykład zgłoszenie beneficjenta rzeczywistego do CRBR powinno nastąpić w terminie 7 dni od dnia wpisu podmiotu do Krajowego Rejestru Sądowego. Podobnie restrykcyjne są sankcje, np. za brak zgłoszenia w terminie przewidziana została sankcja w wysokości do 1 000 000 zł. Wydaje się jednak, iż katalog ten można byłoby rozszerzyć o rozwiązania przewidziane w regulacjach prawa finansowego Stanów Zjednoczonych, np. The Dodd–Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act³⁷ (potocznie podawany w Polsce jako Dodd–Frank Act).

Drugą grupę wniosków tworzą wnioski w zakresie zgłaszania przez podmioty obowiązane. Bardzo ważnym działaniem, jakie powinno nastąpić przed tym badaniem, jest weryfikacja³⁸ tożsamości klienta i beneficjenta rzeczywistego, która następuje przed nawiązaniem stosunków gospodarczych lub przeprowadzeniem transakcji okazjonalnej. Wydaje się, iż w sytuacjach szczególnie istotnych powinna być ona pogłębiona, czyli w ustaleniach wskazane jest badanie kilkupoziomowe, a nie tylko prawdziwości dokumentów tożsamości.

Instytucją od dawna postulowaną do powszechnego wprowadzenia jest też umieszczony w ustawie sygnalista (w niniejszej ustawie opisany jest w art. 80). Instytucję tę ujęto w ten sposób, iż Generalny Inspektor przyjmuje także zgłoszenia rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu od pracowników, byłych pracowników instytucji obowiązanych lub innych osób, które wykonują lub wykonywały czynności wskazane w ustawie.

Obowiązki informacyjne podmiotów obowiązanych³⁹ są obecnie po nowelizacji wyjątkowo złożone, gdyż zgłoszenie powinno być poprzedzone procedurą rozpoznania ryzyka. Instytucje obowiązane najpierw rozpoznają ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związane ze stosunkami gospodarczymi lub z transakcją okazjonalną oraz oceniają poziom rozpoznanego ryzyka. Rozpoznanie to w szczególności polega na ustalaniu czynników dotyczących np. rodza-

³⁷ FTC Reports on 2016 Activities to Combat Illegal Debt Collection Practices Summary Provided to CFPB for Annual Report to Congress, <https://search.usa.gov/search?query=Dodd-Frank+Wall+Street+Reform> (14.02.2020). Problematykę nagradzania określonej grupy sygnalistów omawia też polska literatura, np. J. Olszewski, *W poszukiwaniu nowych instytucji prawnych chroniących konkurencję [w:] 25 lat fundamentów wolności działalności gospodarczej*, red. J. Grabowski, Katowice 2013, s. 481–492.

³⁸ Art. 39.1 u.p.p.p.f.t.

³⁹ Regulują te aspekty normy zawarte rozdziale 5, art. 33–54 u.p.p.p.f.t.

ju klienta, obszaru geograficznego, przeznaczenia rachunku, rodzaju produktów, usług i sposobów ich dystrybucji, poziomu wartości majątkowych deponowanych przez klienta lub wartości przeprowadzonych transakcji, celu, regularności lub czasu trwania stosunków gospodarczych. Poważnym problemem jest tu nie tyle ustalanie wielu kwestii jednocześnie, a przede wszystkim ocena szeregu zachowań w świetle wiedzy rynkowej. Należy zaznaczyć, iż sporo mniejszych przedsiębiorców wiedzy takiej nie posiada, gdyż ocena ryzyka dotyczyć będzie innych branż, a nawet obcych rynków zagranicznych. Jest jeszcze sytuacja, która może być bardziej niebezpieczna dla tego typu informowania, tj. gdy będzie ona oparta na stereotypach. Tu także sugerować należałoby postulat naśladowania rozwiązań z wielu uczelni ze Stanów Zjednoczonych w zakresie komercjalizacji swojej pracy. W sytuacjach złożonych i wymagających w jakiś sposób oceny specjalistycznej wiedzy powszechnie akceptowane są tam jedynie ekspertyzy certyfikowanych podmiotów oceniających, wśród których z natury rzeczy byłyby przodujące uniwersytety⁴⁰. Pogląd ten szczególnie powinny promować organy pozyskujące informacje, a następnie ustawodawca, a nawet sądy – najpierw rzeczywiście, aby pozyskać wartościowe informacje, a następnie aby wypełniać wymagania reformy szkolnictwa wyższego w zakresie zwiększania komercjalizacji wiedzy.

Bibliografia

crbr.podatki.gov.pl/adcrbr/ (20.01.2020).

FTC Reports on 2016 Activities to Combat Illegal Debt Collection Practices Summary Provided to CFPB for Annual Report to Congress, <https://search.usa.gov/search?query=Do+dd+Frank+Wall+Street+Reform> (14.02.2020).

<https://www.gov.pl/web/finanse/centralny-rejestr-beneficjentow> (14.02.2020).

<https://www.gov.pl/web/finanse/centralny-rejestr-beneficjentow-rzeczywistych> (20.01.2020).

Olszewski J., *Nowa regulacja zaangażowania społeczności lokalnych w rozwój gospodarczy* [w:] *Prawne instrumenty oddziaływania na gospodarkę*, red. A. Powalowski, Warszawa 2016.

Olszewski J., *Nowe obowiązki informacyjne w prawie publicznym* [w:] *Sektory infrastrukturalne – problematyka prawna*, red. M. Królikowska-Olczak, Warszawa 2018.

Olszewski J., *Prawo rejestrowe* [w:] *Przedsiębiorca. Zagadnienia wybrane*, red. R. Blicharz, Katowice 2017.

Olszewski J., *Ważniejsze obowiązki informacyjne w publicznych spółkach akcyjnych – na przykładzie spółek Skarbu Państwa* [w:] *Spółki Skarbu Państwa na rynku kapitałowym*, red. A. Kidyba, M. Michalski, Warszawa 2017.

Romanowski M., *Wielki Mały Akcjonariusz – czyli o polskim kandydacie do Nagrody Nobla w dziedzinie corporate, governance*, „Monitor Prawa Handlowego” 2020, nr 3.

Słowik P., *Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych*, <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/1434744,centralny-rejestr-beneficjent.data> (14.02.2020).

⁴⁰ W Stanach Zjednoczonych możliwe jest też świadczenie usług indywidualnie lub częściej grupowo, np. dla izb gospodarczych.

Streszczenie

Publikacja zawiera analizę administracyjnoprawną dwu obowiązków informacyjnych, które mają zadanie oddziaływać prewencyjnie w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Do szczególnej prezentacji wybrano dwa przykłady, które pochodzą z niedawno nowelizowanej ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Akt ten wprowadził szereg nowych obowiązków informacyjnych dla kilku grup przedsiębiorców. Zadania te są nieznanne prawu polskiemu czy nawet nowatorskie, ponadto są skomplikowane pod szeregim względów. Dlatego też w ramach analizy administracyjnoprawnej dokonane zostały dwie prezentacje obowiązków informacyjnych. Następnie zaś zaprezentowano ich ocenę pod względem wypełniania celów z prawa Unii Europejskiej. Tu także podano uwagi w zakresie praktycznego stosowania. Uwzględniając te cele, artykuł wypełnił w ten sposób opis dwu podstawowych obowiązków informacyjnych które wynikają z tego aktu. Wpierw dotyczył Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych, a także wyjątkowo restrykcyjnych rozwiązań wymuszających rzetelność wpisów do niego. Drugim omówionym tu tematem była prezentacja tzw. instytucji obowiązanych w zakresie informowania o zaistnieniu określonego ryzyka. Charakterystyczną cechą obowiązków dla tej grupy przedsiębiorców jest to, iż zadanie to jest niezwykle trudne do ustalenia, w szczególności w wykrywaniu wskazanych w ustawie sytuacji ryzyka, a dalej w zgłaszaniu tego faktu do stosownych organów.

Słowa kluczowe: obowiązek administracyjny, obowiązek informacyjny, administracja, bezpieczeństwo, ryzyko, Unia Europejska

MORE IMPORTANT INFORMATION OBLIGATIONS AS A PREVENTIVE MEASURE IN SITUATIONS OF SUSPECTED MONEY LAUNDERING OR TERRORIST FINANCING

Summary

The purpose of this publication is to analyze two information obligations, which have a preventive impact on security in the broad sense. Two examples have been chosen for a detailed presentation, which are included in the recently amended Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Act of 1 March 2018. This Act introduced a number of new information obligations for several groups of entrepreneurs. As these tasks are unknown to Polish law or even innovative, they are also complicated for a number of reasons, therefore two presentations of information obligations will be made as part of the administrative and legal analysis. Taking into account these objectives, the article will thus fulfill the description of the two basic information obligations that arise from this act. First, it will concern the new register, which is the Central Register of Actual Beneficiaries, as well as the extremely restrictive arrangements to enforce the reliability of entries in that register. The second subject discussed herein will be the presentation of the so-called Institutions obliged to inform about the occurrence of a specific risk. A characteristic feature of the obligations for this group of entrepreneurs is that this task is extremely difficult to establish. In particular in detecting the risk situations indicated in the Act and further reporting this fact to the relevant authorities. The order of presentation was determined by the novelty of the CRBR, as well as the fact that it will cover a much larger number of entrepreneurs. Moreover, this register is open, therefore it may be useful for a number of addressed entrepreneurs. On this basis, it is reasonable to believe that CRBR, as a new highly reliable register, will also provide a number of benefits for every entrepreneur in terms of transparency of ownership in Poland. For these reasons, we are presenting here the view that a number of CRBR solutions are worth adapting more widely, especially to business law, after some time.

Keywords: administrative obligation, information obligation, administration, security, risk, EU